



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 361/2014-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Kalinovou, Advokátska kancelária, Cukrová 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 a uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Konanie v časti namietaného porušenia základných práv [REDAKOVANÉ] podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 z a s t a v u j e .

2. Základné práva [REDAKOVANÉ] podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 porušené boli.

3. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

4. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré mu je Krajský súd v Košiciach povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov), ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Ivety Kalinovej, Advokátska kancelária, Cukrová 14, Bratislava, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 361/2014-17 z 9. júla 2014 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 (spolu ďalej len „napadnuté rozhodnutia“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ je otcom maloletých detí [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obe štátne občianky Írska (ďalej len „maloleté deti“). Rodičia maloletých detí uzavreli manželstvo v roku 2004 na Slovensku a v tom istom roku sa presťahovali do Írska, kde sťažovateľ začal vykonávať prax lekára. Dňa 6. januára 2011 matka maloleté deti neoprávnene premiestnila z Írska, krajiny ich obvyklého pobytu, na Slovensko a odmieta sa vrátiť.

Sťažovateľ 31. januára 2011 doručil Okresnému súdu Bratislava I návrh na nariadenie návratu maloletých detí na územie ich obvyklého pobytu, t. j. do Írska. Okresný súd Bratislava I uznesením sp. zn. 1 P 50/2011 z 1. júla 2011 (ďalej aj „rozhodnutie o nariadení návratu“) nariadil návrat maloletých detí na územie a pod jurisdikciu krajiny ich obvyklého pobytu do Írska, a zaviazal sťažovateľa *„po návrate maloletých detí do Írska, matke a maloletým deťom zabezpečiť ubytovanie v prenajatom byte na adrese [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] a prispievať na výživu detí a matky sumou 500 eur mesačne, k rukám matky od návratu detí do Írska až do právoplatného ukončenia konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností pred Írskymi justičnými orgánmi“*.

Matka maloletých detí podala proti označenému rozhodnutiu v zákonnej lehote odvolanie. Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 20 CoP 57/2011 z 26. októbra 2011 odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Rozhodnutie o nariadení návratu nadobudlo právoplatnosť 2. decembra 2011 a vykonateľnosť 8. júla 2011.

Keďže matka na žiadosť sťažovateľa, aby mu odovzdala maloleté deti, nereagovala a dobrovoľne neplnila vykonateľné rozhodnutie o nariadení návratu, sťažovateľ 6. februára 2012 doručil okresnému súdu návrh na súdny výkon rozhodnutia.

Okresný súd 9. februára 2012 vyzval matku na podrobenie sa a rešpektovanie povinností vyplývajúcich z rozhodnutia Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 1 P 50/2011 z 1. júla 2011 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 20 CoP 57/2011 z 26. októbra 2011. Matka na výzvu nereagovala.

Matka 1. marca 2012 doručila okresnému súdu návrh na prerušenie konania s odôvodnením, že podala podnet generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky na podanie mimoriadneho dovolania. Okresný súd uznesením sp. zn. 17 Em 1/2012 z 26. marca 2012 konanie o výkon rozhodnutia prerušil.

Následne sťažovateľ 12. júla 2012 doručil okresnému súdu návrh na pokračovanie v konaní. Okresný súd uznesením zo 14. augusta 2012 zrušil svoje uznesenie o prerušení výkonu rozhodnutia z 26. marca 2012, pretože odpadli dôvody prerušenia.

Uznesením č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 okresný súd zamietol návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadení návratu. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ 15. novembra 2012 odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 uznesenie prvostupňového súdu potvrdil. Potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 23. augusta 2013.

Namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ odôvodňuje „*Popretím účelu*“ a „*nesprávnym výkladom*“ relevantných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností,

ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie rady“), a ustanovení Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“). Podľa názoru sťažovateľa sú právne závery prvostupňového i odvolacieho súdu „do takej miery zjavne neodôvodnené a arbitrárne, že zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu“, teda Občianskeho súdneho poriadku, nariadenia rady a Haagskeho dohovoru. V tejto súvislosti sťažovateľ bližšie argumentuje:

„Prvostupňový aj odvolací súd odôvodnili svoje rozhodnutie tým, že matke nebola uznesením Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 1. 7. 2011, č. k. 1 P/50/2011, uložená žiadna konkrétna povinnosť, a teda nemožno prísť k nariadeniu výkonu rozhodnutia podľa § 273 ods. 1 alebo ods. 4 O. s. p., neexistuje žiadne právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, ktorým by bola matke uložená povinnosť odovzdať niekomu dieťa alebo, že by bolo dieťa zverené otcovi týmto rozhodnutím. Podľa názoru súdu mala byť v rozhodnutí uložená povinnosť matke alebo inej povinnej osobe zabezpečiť návrat detí a v akej lehote alebo termíne.

Sťažovateľ vo svojom odvolaní zo dňa 15. 11. 2012 argumentoval, že súd nesprávne aplikoval ustanovenia § 273 ods. 1 a § 273 ods. 4 O. s. p. Podľa § 273a ods. 1. O. s. p. ustanovenia § 272 a § 273 ods. 2 a 3 sa použijú primerane aj na výkon rozhodnutia vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná. Podľa tohto ustanovenia teda logicky vyplýva, že ustanovenia § 273 ods. 1 a ods. 4 sa nepoužijú. Odvolací súd sa s týmito argumentmi sťažovateľa nijako nevysporiadal.

V tomto konaní nejde o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí, nejde teda o konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, lebo samotné konanie podľa Nariadenia Rady a Haagskeho dohovoru sa začína na návrh, nejde teda o konanie, ktoré je možné začať aj bez návrhu. V tomto prípade ide o výkon rozhodnutia podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná. Nariadenie Rady ani Haagsky dohovor neurčujú ako má znieť výrok rozhodnutia súdu o nariadení návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu. Oprávnenou osobou je ten rodič, od ktorého bolo dieťa neoprávnene premiestnené. Povinnou osobou je každý, u koho sa dieťa neoprávnene

nachádza. Každá osoba, ktorá dieťa neoprávnene zadržuje, tak nerešpektuje vykonateľné rozhodnutie o návrate dieťaťa do krajiny pôvodu.

Výrok Okresného súdu Bratislava I. jasne určil povinnosť pre každého, keď nariadil návrat maloletých detí na územie a pod jurisdikciu krajiny ich obvyklého pobytu do Írska.

Podľa dôvodovej správy návrhu zákona č. 388/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, v bode 53 k § 272 sa uvádza, že pod širší pojem „vykonateľné rozhodnutie súdu“ možno subsumovať napríklad aj vykonateľné uznesenie o vrátení dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané, ktoré sa vydá podľa ustanovenia § 176 ods. 2...

V bode 54 k § 273 dôvodovej správy sa uvádza, že zákon špecifikuje, že v prípadoch neoprávnene premiestneného alebo zadržaného dieťaťa môže súd v súčinnosti s príslušným štátnym orgánom zariadiť odňatie dieťaťa tomu, u koho podľa rozhodnutia nemá byť, a postarať sa o jeho odovzdanie tomu, kto je oprávnený neoprávnene premiestnené alebo zadržané dieťa prevziať. Týmto príslušným štátnym orgánom je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Zákon v odseku 4 upravuje, že dieťa sa odníma tomu, u koho podľa rozhodnutia nemá byť. Zákon nestotožňuje túto osobu s povinným, keďže povinný nemusí mať v čase realizácie výkonu odňatím dieťaťa u seba.

Sťažovateľ ako oprávnený subjekt môže žiadať o vynútené uspokojenie jemu priznaného nároku aj proti vôli povinného subjektu. Toto právo musí rešpektovať každý a oprávnená osoba sa ho môže domáhať voči všetkým, čo ho dobrovoľne nerešpektujú. Úlohou súdu v rámci preventívnej činnosti je zistiť toho, kto právo porušuje, pričom to môže byť ktokoľvek, nielen rodič dieťaťa. Pokiaľ by sa dieťa nenachádzalo u matky, ale na akomkoľvek inom mieste, napríklad u príbuzných, súd je oprávnený odňať dieťa aj takejto osobe. Pokiaľ by tomu tak nebolo, účel zákona by to nenaplnilo, keďže by bolo jednoduché obchádzať zákon tým, že by dieťa nebolo u povinnej matky, ale u inej osoby.

Tak isto z oprávnení sudcu uvedených v ustanoveniach § 273aa O. s. p. jasne vyplýva, že sudca má právo odňať dieťa každej osobe, u ktorej sa dieťa nachádza.

Nie je možné súhlasiť s názorom prvostupňového súdu, že matke alebo inej povinnej osobe mala byť v rozhodnutí uložená povinnosť zabezpečiť návrat detí a v akej lehote alebo termíne. Nariadenie Rady ani Haagsky dohovor neprikazuje rodičovi – únoscovi návrat

do krajiny pôvodu detí. Účelom Nariadenia Rady a Haagskeho dohovoru je zabezpečenie a obnovenie pôvodného stavu dieťaťa pred únosom, teda navrátenie dieťaťa do miesta obvyklého bydliska. Nariadenie Rady ani Haagsky dohovor neprikazujú rodičovi – únoscovi žiadne povinnosti. Povinnosti vyplývajúce z Nariadenia Rady a Haagskeho dohovoru vyplývajú pre justičný alebo správny orgán zmluvného štátu, keď podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru justičný alebo správny orgán zmluvného štátu nariadi okamžité návrat dieťaťa. Európsky súd pre ľudské práva skonštatoval, že aj keď sa výkon rozhodnutí spravuje vnútroštátnym právom, je dôležité, aby orgány členského štátu uplatňovali normy, ktoré zabezpečia účinný a rýchly výkon rozhodnutí vydaných podľa nariadenia, aby sa neoslabil ním sledované ciele.“

Sťažovateľ súčasne namieta porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života zaručeného v čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na ochranu rodičovstva a na starostlivosť o deti a ich výchovu zaručeného v čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy, ako aj práva na rešpektovanie rodinného života zaručeného v čl. 8 dohovoru. Namietané porušenie označených práv odôvodňuje postupom konajúcich súdov v namietanom konaní, ktorým mu bola odňatá možnosť starať sa osobne o svoje maloleté deti, a teda vykonávať svoje rodičovské práva a povinnosti.

Podľa sťažovateľa: „Nerešpektovaním ustanovení medzinárodných zmlúv slovenské súdy bránia sťažovateľovi vo výkone jeho rodičovských práv.“

Európsky súd pre ľudské práva v tejto súvislosti opakovane rozhodol, že orgány zmluvného štátu Haagskeho dohovoru majú povinnosť prijať primerané a účinné opatrenia na zabezpečenie návratu dieťaťa. Neprijatím takýchto opatrení je porušením článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach (napr. prípad Iglesias Gil a A. U. I. proti Španielsku zo dňa 29. 7. 2003, bod 62).

Každý zmluvný štát musí vytvoriť primerané a účinné prostriedky, aby boli v súlade s povinnosťami podľa čl. 8 Európskeho dohovoru (napr. prípad Maire proti Portugalsku zo dňa 26. 6. 2003, bod 76 a Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku zo dňa 25. 1. 2000, bod 108).

Na základe týchto skutočností je sťažovateľ toho názoru, že právo na rešpektovanie rodinného života sťažovateľa nebolo chránené účinnými spôsobom, ako to vyžaduje Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

3. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce zo dňa 18. 10. 2012, č. k. 17Em/1/2012-119, a uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26. 6. 2013, č. k. 8CoP/521/2012-145, porušené bolo.

2. Právo sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa článku 8. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy SR a právo na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR uznesením Okresného súdu Michalovce zo dňa 18. 10. 2012, č. k. 17Em/1/2012-119, a uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26. 6. 2013, č. k. 8CoP/521/2012-145, porušené bolo.

3. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 26. 6. 2013, č. k. 8CoP/521/2012-145 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

4. Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 8.000 €.

5. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 275,94 € na účet advokátky JUDr. Ivety Kalinovej, Advokátska kancelária, Cukrová 14, 811 08 Bratislava.“

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili všetci účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. Martinom Stretavským, listom sp. zn. 1SprV460/2014 z 10. septembra 2014; krajský súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. Imrichom Volkaiom, listom sp. zn. 1Spr V/741/2014 zo 6. októbra 2014; ako aj sťažovateľ

stanoviskom k uvedeným vyjadreniam z 30. októbra 2014 a jeho doplnením z 1. februára 2014.

4.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k veci uviedol:

«Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] považujeme za nedôvodnú a žiadame, aby jej ústavný súd nevyhovel.

Postup Okresného súdu Michalovce v konaní o výkone rozhodnutia pod sp. zn. 17Em/1/2012 hodnotíme ako správny v časti týkajúcej sa vyjadreného právneho názoru. Napadnuté rozhodnutie nie je ojedinelé, ale korešponduje s rozhodovacou praxou i na iných súdoch, ktoré v obdobných prípadoch rozhodujú rovnako. Zo súdneho spisu 17Em/1/2012 totiž vyplýva, že pred rozhodnutím o zastavení výkonu rozhodnutia sa sudkyňa oboznámila i s rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorého právny názor ohľadne nutnosti zastavenia výkonu rozhodnutia za absencie uloženia povinnosti konkrétnej osobe, ktorá má deti vydať podľa titulu pre výkon rozhodnutia, je totožný s rozhodnutím Okresného súdu Michalovce. Rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici tvorí súčasť spisu 17Em/1/2012 /č. l. 102-109/...

Podľa § 237 písm. f/ O. s. p., dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Za odňatie možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok /O. s. p./ priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne SR.

Podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Vada konania podľa § 237 písm. f/ O. s. p., podľa konštantnej judikatúry Najvyššieho súdu SR /napr. 3Obdo47/11, 4Cdo39/2013/, zakladá prípustnosť dovolania proti

rozhodnutiu odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho procesnú formu a predmet konania. Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle spomenutého zákonného ustanovenia treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastník zbaví realizácie významných procesných práv upravených Občianskym súdnym poriadkom.

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť k uplatneniu práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatnení, ale obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov SR. Každé rozhodnutie súdu, až na zákonom stanovené výnimky, musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie. Podľa § 157 ods. 2 O. s. p., súd musí rozsudok odôvodniť ohľadne všetkých rozhodujúcich skutočností, ktoré boli významné pre rozhodnutie. Myšlienkový postup súdu a jeho úvah musí byť vysvetlený tak, aby zodpovedal výsledkom dokazovania, zisteným skutočnostiam a vyvodeným záverom. Odôvodnenie rozhodnutia musí zároveň splňať dostatočný podklad pre prieskum v odvolacom ale i v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti podľa § 157 ods. 2 O. s. p., pokladá sa za nepreskúmateľné, teda arbitrárne porušujúce práva účastníka na spravodlivý súdny proces a v konečnom dôsledku mu odníma možnosť konať pred súdom.

V podanom odvolaní sťažovateľ právne argumentuje ust. § 273a ods. 1, § 272a, § 273 ods. 2, 3 O. s. p.. Poukazuje na účel Haagskeho dohovoru – zabezpečenie stavu pred únosom i na znenie čl. 3 Haagskeho dohovoru, čl. 2 Nariadenia Rady ES i na to, na základe akých právnych a skutkových skutočností by matka mala byť povinnou osobou v konaní o výkone rozhodnutia. Za lehotu na zabezpečenie návratu sťažovateľ označil deň vykonateľnosti rozhodnutia Okresného súdu Bratislava 1 – 8. 7. 2011. Cituje i ust. § 273a ods. 2 O. s. p., podľa ktorého sa dieťa má odňať každej osobe, u ktorej sa nachádza. Podľa sťažovateľa i v praktickej príručke používania Nariadenia Brusel II. je uvedené, že „...Európsky súd pre ľudské práva dôsledne stanovil, že akonáhle orgány zmluvného štátu Haagskeho dohovoru zistia, že dieťa bolo premiestnené na základe dohovoru, majú tieto orgány povinnosť snažiť sa zodpovedajúcim a účinným spôsobom zabezpečiť návrat dieťaťa. Opomenutie tejto snahy je porušenie čl.8 Európskeho dohovoru o ľudských právach /právo na rešpektovanie rodinného života/ ... Každý zmluvný štát sa musí vybaviť zodpovedajúcimi a účinnými prostriedkami na zabezpečenie súladu s jeho pozitívnymi povinnosťami podľa čl.

8 Dohovoru ...“. V odôvodnení svojho rozhodnutia Krajský súd v Košiciach nedáva odpoveď na sťažovateľom stanovené otázky v odvolaní, ktoré sú práve pre rozhodnutie vo veci podstatné. Ak odvolací súd tvrdí, že prvostupňový súd sa dostatočne s dôvodmi odvolateľa vysporiadal, nemohol tak urobiť, pretože odvolacie dôvody Okresnému súdu Michalovce známe neboli. Prvostupňový súd vychádzal z právnej argumentácie sťažovateľa uvedenej v návrhu na výkon rozhodnutia.

Ako bolo naznačené v predošlom texte, odňatie možnosti konať pred súdom je dovolacím dôvodom podľa § 237 písm. f/ O. s. p.. Tento dovolací dôvod sa týka všetkých rozhodnutí, teda i tých, u ktorých je podľa § 238 ods. 4 a § 239 ods. 3 O. s. p. dovolanie vylúčené – veci upravených v Zákone o rodine.

Podľa § 53 ods. 1 zák. č. 38/1993/ Z. z., o organizácii Ústavného súdu SR a o konaní pred ním, sťažnosť nie je prípustná ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky, alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Právnym prostriedkom nápravy vadných súdnych rozhodnutí je mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie. Ten sťažovateľ nepodal. Jeho sťažnosť teda prípustná nie je.

Podľa § 50 ods. 3 zák. č. 38/1993 Z. z., o organizácii Ústavného súdu SR, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zák. č. 38/1993 Z. z., o organizácii Ústavného súdu SR, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo, alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do 2-och mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ označuje za porušovateľa svojho základného práva Okresný súd Michalovce a Krajský súd v Košiciach, teda 2 štátne orgány. Požaduje primerané finančné zadostučinenie 8.000.- EUR. Nekonkretizuje, akú časť z tejto sumy za porušenie jeho základných práv má znášať za štát Okresný súd Michalovce. Ak sa na konanie pred ústavným súdom primerane majú použiť stanovenia Občianskeho súdneho poriadku, je potrebné uviesť, že v prípadoch ak predmetom návrhu je peňažné plnenie, musí byť v návrhu uvedená presná výška peňažnej sumy, ktorú navrhovateľ požaduje. Ak to tak nie je,

návrh nespĺňa náležitosti požadované zákonom. Ak navrhovateľ požaduje peňažné plnenie od niekoľkých odporcov, môže sa domáhať buď vyslovenia solidarity, alebo môže od každého z odporcov požadovať určitú presne vymedzenú sumu /napr. rozsudok NS SR 5Cdo79/2003/. V tejto časti ústavnej sťažnosti sa jedná o vadu návrhu, ktorá bráni ústavnému súdu sťažnosti vyhovieť.

K výške požadovaného primeraného finančného zadostučinenia je potrebné uviesť, že nezodpovedá skutočnému zásahu do základných práv sťažovateľa. Z titulu pre výkon rozhodnutia – uznesenia Okresného súdu Bratislava I i napadnutého uznesenia Okresného súdu Michalovce je zrejmé, že svedkyňa – sestra manželky sťažovateľa vypovedala nielen o častých hádkach medzi účastníkmi, ale i o tom, že sám sťažovateľ svoju manželku i deti posielal zo spoločného bytu preč. To svedčí o tom, že sťažovateľ k svojim deťom nemal vytvorený kladný a láskyplný vzťah. Preto tvrdenia sťažovateľa o frustráciách, pocitoch neistoty a krivdy spôsobenej absenciou kontaktu so svojimi deťmi na základe týchto dôkazov vyznievajú účelovo, v snahe dosiahnuť v dôsledku napadnutých súdnych rozhodnutí majetkový prospech.

Napriek tomu, že Ústavný súd SR svojím rozhodnutím z 9. 7. 2014 sťažnosť [REDAKOVANÉ] prijal na ďalšie konanie, podľa názoru Okresného súdu Michalovce nie je prípustná, a preto jej vyhovieť nemožno.»

4.2 Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení k veci uviedol:

«... Okresný súd Michalovce uznesením z 18. 10. 2012, č. k. 17 Em 1/2012-119 zamietol návrh na súdny výkon rozhodnutia (uznesenia Okresného súdu Bratislava I zo dňa 01. 07. 2011, sp. zn. 1 P 50/2011 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26. 10. 2011, sp. zn. 20 CoP 57/2011) o nariadenie návratu maloletých detí [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] do krajiny ich obvyklého pobytu.

V odôvodnení uznesenia okresný súd po citácii § 272 ods. 1, 2 O. s. p., § 273 ods. 1-4 O. s. p., § 273a ods. 1 O. s. p. konštatoval, že (vyššie označeným) uznesením Okresného súdu Bratislava I bol nariadený návrat maloletých detí [REDAKOVANÉ] na územie a pod jurisdikciu krajiny ich obvyklého pobytu, do Írska. Týmto rozhodnutím

nebol upravený výkon rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. Uznesením Okresného súdu Michalovce zo dňa 16. 05. 2011, sp. zn. 17 P 6/2011 bolo nariadené predbežné opatrenie, ktorým maloleté deti [REDACTED] boli dočasne zverené do osobnej starostlivosti matky a dočasne bola upravená vyživovacia povinnosť otca v nevyhnutnej miere voči maloletým deťom. Okresný súd (Michalovce) bol príslušný na nariadenie predbežného opatrenia podľa ustanovení Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003. Vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu dospel súd k záveru, že v čase nariadenia návratu maloletých detí do Írska (uznesením Okresného súdu Bratislava I), boli už maloleté deti (dočasne) zverené do osobnej starostlivosti matky, a tejto nebola uložená žiadna povinnosť vo vzťahu k zabezpečeniu nariadeného návratu maloletých detí. Pretože v tomto rozhodnutí (Okresného súdu Bratislava I) matke maloletých detí (povinnej) nebola uložená žiadna konkrétna povinnosť so zabezpečením návratu detí, a tak nemohol pristúpiť k nariadeniu výkonu rozhodnutia podľa § 273 ods. 1, 4 O. s. p.

Výkon rozhodnutia súd posúdil jednak podľa vnútroštátneho práva, tak aj podľa Nariadenia Rady (ES č. 2201/2003) o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým bolo zrušené Nariadenie (ES č. 1347/2000). Podľa čl. 60 písm. e/ Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 má toto nariadenie vo vzťahoch medzi členskými štátmi prednosť pred Haagskym dohovorom o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosoch detí z 25. 10. 1980.

Aj keď Haagsky dohovor ani Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 neurčujú, ako má znieť výrok rozhodnutia súdu o nariadení návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu, je potrebné podľa názoru súdu u rozhodnutí o vrátení maloletého dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené, určiť osobu oprávnenú a povinnú, aby bolo možné rozhodnutie o nariadení vrátenia dieťaťa vykonať. V prípade, že nie je možné nariadiť výkon rozhodnutia, lebo z exekučného titulu nevyplýva osoba povinná, ani určenie povinnosti takejto povinnej osobe, nie je možné takýto exekučný titul vykonať.

Na odvolanie oprávneného (sťažovateľa) Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 26. júna 2013, č. k. 8 CoP 521/2012-145 potvrdil uznesenie Okresného súdu Michalovce z 18. 10. 2012, č. k. 17 Em 1/2012-119.

V dôvodoch uznesenia odvolací súd po zohľadnení všetkých relevantných skutočností vo vzťahu k predmetu odvolacieho konania dospel k totožnému záveru ako okresný súd, že neboli splnené podmienky pre súdny výkon rozhodnutia a nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu.

Právne závery, ku ktorým dospel odvolací súd pri rozhodovaní presvedčivo odôvodnil. Podstata odôvodnenia spočíva v tom, že matke maloletých detí nebola právoplatným uznesením súdu uložená žiadna konkrétna povinnosť a súdna exekúcia, môže byť nariadená iba na základe titulu, ktorý je vykonateľný po stránke formálnej aj materiálnej.

V predmetnej veci exekučný titul nie je vykonateľný.

Dôvody uvedené v „namietanom“ uznesení považujeme za zrozumiteľné a dostatočne logické, ktoré vychádzali zo skutkových okolností daného prípadu a relevantných procesných noriem.

Podľa nášho názoru, rozhodnutie odvolacieho súdu nevykazuje znaky svojvôle. K záverom uvedeným v odôvodnení odvolací súd dospel na základe vlastných myšlienkových postupov a hodnotení.

Domnievame sa, že odvolací súd neporušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ani jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.»

4.3 Sťažovateľ vo svojom stanovisku k vyjadreniam všeobecných súdov konajúcich v jeho veci predovšetkým uviedol:

«Okresný súd Michalovce vo svojom vyjadrení uviedol, že „sa sudkyňa oboznámila s rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici..., ktorého právny názor... je totožný s rozhodnutím Okresného súdu Michalovce“. Rozhodnutie krajského súdu však nie je judikatúrou a nie je nijakým spôsobom právne záväzná. Spôsob rozhodovania Okresného súdu Michalovce na základe rozhodnutia iného všeobecného súdu navyše odporuje zásade nezávislosti a nestrannosti sudcu a vedie k spochybneniu objektivity súdneho rozhodnutia. Ústavná zásada nezávislosti a nestrannosti sudcu zabezpečuje, aby každý v konaní pred súdom mal reálne zaručené právo na to, aby o jeho veci rozhodoval nezávislý sudca.

Okresný súd tiež uviedol, že „napadnuté rozhodnutie nie je ojedinelé, ale korešponduje s rozhodovacou praxou i na iných súdoch, ktoré v obdobných prípadoch rozhodujú rovnako“. V tejto veci posielam Ústavnému súdu SR uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 18. 7. 2011, č. k. 2CoE/3/2011-71, ktorý rozhodoval v konaní o výkon rozhodnutia v rovnakej veci. Krajský súd v Žiline sa však s názorom matky, že jej nebola uložená žiadna povinnosť, nestotožnil a uznesenie okresného súdu potvrdil. Keďže súdy Slovenskej republiky v rovnakej veci rozhodujú rôznym spôsobom, takéto rozhodovanie súdov predstavuje pre sťažovateľa právnu neistotu...

Okresný súd Michalovce namietal, že sťažovateľ nepodal mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie a jeho sťažnosť preto nie je prípustná. Podľa § 239 ods. 1 písm. a) O. S. P. dovolanie v tejto veci nebolo prípustné, keďže odvolací súd nezmenil uznesenie súdu prvého stupňa. Podanie mimoriadneho dovolania nie je podmienkou podania ústavnej sťažnosti. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na vyhovie podnetu fyzických osôb alebo právnických osôb na podanie mimoriadneho dovolania neexistuje právny nárok, t. j. osobe, ktorá takýto podnet podala, nevzniká právo na jeho prijatie, resp. akceptovanie, a teda generálny prokurátor nemá povinnosť takémuto podnetu vyhovieť. Je na voľnej úvahe generálneho prokurátora rozhodnúť o tom, či podá alebo nepodá mimoriadne dovolanie. Ústavný súd v tejto súvislosti viackrát vyslovil, že oprávnenie na podanie mimoriadneho dovolania nemá charakter práva, ktorému je poskytovaná ústavnoprávna ochrana (I. ÚS 19/01, II. ÚS 176/03, IV. ÚS 344/04, II. ÚS 144/05). Z uvedeného vyplýva, že podanie mimoriadneho dovolania ako opravného prostriedku nápravy súdneho rozhodnutia nie je podmienkou na podanie ústavnej sťažnosti a nemožno ho považovať za účinne poskytnutý prostriedok nápravy.

Napokon k vyjadreniu okresného súdu k výške požadovaného finančného zadosťučinenia uvádzam, že argumenty predsedu Okresného súdu Michalovce sú neprimerané a nepodložené, keďže išlo o výpoveď svedkyne, ktorá je sestrou matky detí. Okresný súd Bratislava I. k tejto výpovedi neprihliadal, keďže nariadil návrat maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu. Sťažovateľ vyvinul veľké úsilie, aby dosiahol návrat maloletých detí do Írska. Niekoľkokrát cestoval na Slovensko, zúčastnil sa pojednávaniach a snažil sa aj stretnúť so svojimi deťmi, čo mu matka ani raz neumožnila. Pokiaľ by

sťažovateľ nemal k svojim deťom úprimný a láskyplný vzťah, nevyvinul by množstvo úsilia, času a finančných prostriedkov na to, aby dosiahol návrat svojich detí. Tvrdenia predsedu Okresného súdu Michalovce dokazujú jeho zaujatosť v tejto veci. Sťažovateľ požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce a Obecný úrad Klokočov o poskytnutie pomoci a súčinnosti pri realizovaní styku otca s maloletými deťmi dňa 13. 6. a 14. 6. 2013 pred bytom matky. Oba úrady mu však náležitú pomoc neposkytli a uspokojili sa s tvrdením matky, že je pracovne zaneprázdnená. Sťažovateľ tak cestoval na Slovensko zbytočne, keďže sa so svojimi deťmi nestretol...

Vyjadrenie Krajského súdu v Košiciach neobsahuje konkrétne argumenty. Ako však správne uviedol krajský súd, maloleté deti boli dočasne zverené do osobnej starostlivosti matky. Dočasná úprava teda mala zabezpečiť starostlivosť o maloleté deti do času, kým súd nerozhodne meritórne.»

V doplnení svojho stanoviska sťažovateľ uviedol, že «Vzhľadom k tomu, že Okresný súd Michalovce uznesením zo dňa 18. 10. 2012 zamietol návrh sťažovateľa na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí a Krajský súd v Košiciach dňa 26. 6. 2013 uznesenie prvostupňového súdu potvrdil, sťažovateľ podal dňa 5. 6. 2014 na Okresnom súde Bratislava I. návrh na určenie povinnej a oprávnenej osoby o nariadenie návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu. Svoj návrh odôvodnil tým, že uznesenie Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 1. 7. 2011, č. k. 1P/50/2011, ktorým súd nariadil návrat maloletých detí do krajiny pôvodu, je právoplatné, avšak vzhľadom na uznesenie Okresného súdu Michalovce zo dňa 18. 10. 2012, č. k. 17Em/1/2012, je nevykonateľné. Sťažovateľ preto žiadal, aby Okresný súd Bratislava I. určil povinnú a oprávnenú osobu o nariadenie návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu, ako aj lehotu na odovzdanie maloletých detí.

Dňa 6.11.2014 Okresný súd Bratislava I., č. k. 1 P/82/2014, konanie o určenie povinnej a oprávnenej osoby o nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu zastavil z dôvodu prekážky právoplatne rozhodnutej veci v zmysle § 159 ods. 3 O. s. p. Prekážku právoplatne rozhodnutej veci odôvodnil tým, že v identickej právnej veci medzi rovnakými účastníkmi na tunajšom súde už bolo rozhodnuté. Okresný súd

Bratislava I. v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že „Pokiaľ Okresný súd Michalovce vyzval povinnú matku na rešpektovanie povinností a sám aj konštatuje, že matka je povinná podrobiť sa rozhodnutiu tunajšieho súdu, je otázne, prečo pri výkone rozhodnutia má pochybnosť o povinnej osobe a uloženej povinnosti. Haagsky dohovor a Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 neuvádzajú ako má znieť výrok rozhodnutia súdu o nariadení návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu.“...

Sťažovateľ dáva Ústavnému súdu SR na vedomie skutočnosť, že Okresný súd Bratislava I. konanie o určenie povinnej a oprávnenej osoby o nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu zastavil z dôvodu prekážky právoplatne rozhodnutej veci. Sťažovateľ sa voči tomuto rozhodnutiu odvolal. Pokiaľ by však sťažovateľ bol neúspešný aj pred odvolacím súdom, nemohol by právoplatné rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 1. 7. 2011, č. k. 1 P/50/2011, ktorým súd nariadil návrat maloletých detí, vykonať. Pre sťažovateľa predstavuje preto uvedená situácia právnu neistotu a nepredvídateľnosť rozhodnutí súdov. Účelom Haagskeho dohovoru a Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 je zabezpečenie a obnovenie pôvodného stavu dieťaťa pred únosom, teda navrátenie dieťaťa do miesta obvyklého bydliska. Tým, že Okresný súd Michalovce zamietol návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí a Krajský súd v Košiciach toto rozhodnutie potvrdil, tieto súdy znemožnili sťažovateľovi výkon právoplatného rozhodnutia Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 1. 7. 2011, č. k. 1P/50/2011.».

5. Ústavný súd 26. marca 2015 zaslal matke maloletých detí [REDAKOVANÉ] na vedomie uznesenie č. k. II. ÚS 361/2014-17 z 9. júla 2014 (ďalej aj „uznesenie o prijatí sťažnosti“) s tým, že sa k nemu môže vyjadriť v lehote 7 dní od doručenia. Matka maloletých detí sa k uzneseniu o prijatí sťažnosti v stanovenej lehote ani neskôr nevyjadрила.

6. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania

nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia označených práv podľa ústavy a dohovoru.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 a uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013, ktorými bol zamietnutý návrh sťažovateľa na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv uznesením okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku.

Podľa ustanovenia § 103 OSP prihliada kedykoľvek za konania súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Podľa ustanovenia § 104 ods. 1 prvej vety OSP ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

Z ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde týkajúceho sa primeraného použitia ustanovení Občianskeho súdneho poriadku v konaní pred ústavným súdom v spojení s ustanovením § 103 OSP vyplýva povinnosť ústavného súdu prihliadnúť kedykoľvek počas konania o sťažnosti na to, či sú splnené podmienky konania ustanovené zákonom o ústavnom súde. Ak ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti dodatočne zistí nesplnenie podmienky konania pred ústavným súdom, ktorej nedostatok sa nedá odstrániť, konanie o sťažnosti zastaví podľa ustanovenia § 104 ods. 1 prvej vety OSP (III. ÚS 92/02).

Významnou podmienkou ústavného súdu limitujúcou jeho rozhodovaciu právomoc v konaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyjadrenou v citovanom čl. 127 ods. 1 ústavy je, že o ochrane základných práv alebo slobôd sťažovateľa, porušenie ktorých pred ústavným súdom namieta, nerozhoduje iný súd (princíp subsidiarity).

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu bol prípustný riadny opravný prostriedok - odvolanie (ktoré sťažovateľ aj využil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť v posudzovanej veci o odvolaní sťažovateľa vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto rozhodol, že konanie o prijatej sťažnosti v časti namietaného porušenia označených práv napadnutým uznesením okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 zastavuje (bod 1 výroku nálezu).

II.2.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

Podstatou námietok sťažovateľa vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je jeho nesúhlas s právnym názorom krajského súdu, ktorý namietaným uznesením potvrdil výrok uznesenia okresného súdu o zamietnutí návrhu na súdny výkon rozhodnutia o nariadení návratu maloletých detí. Podľa sťažovateľa konajúce súdy nesprávnym výkladom a popretím účelu aplikovaných právnych noriem (Občianskeho súdneho poriadku, nariadenia rady a Haagskeho dohovoru) dospeli k záverom, ktoré sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne. Sťažovateľ namieta, že prvostupňový súd v preskúvanom prípade nesprávne aplikoval ustanovenia § 273 ods. 1 a 4 OSP, pričom odvolací súd sa s touto odvolacou námietkou sťažovateľa nijako nevysporiadal. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd mal po tom, čo jeho výzva na dobrovoľné splnenie povinnosti zostala bezvýsledná, priamo prikrčiť k odňatiu detí podľa § 273a a § 273aa OSP.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým orgánom ochrany ústavnosti. Pri

uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS. 13/00, I. ÚS 17/01).

Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 1/05, I. ÚS 382/06).

Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04) súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí tiež právo každého na to, aby sa v jeho veci

rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je v súlade s ústavou, čo je základným predpokladom pre ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci.

Pri preskúvaní namietaného rozhodnutia krajského súdu ústavný súd vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

Vzhľadom na stotožnenie sa krajského súdu s dôvodmi uznesenia okresného súdu, na ktoré krajský súd v napadnutom uznesení odkázal v súlade s § 219 ods. 2 OSP, považoval ústavný súd za podstatné citovať najskôr relevantnú časť odôvodnenia uznesenia prvostupňového súdu. Okresný súd vo svojom uznesení č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 predovšetkým uviedol:

„Uznesením Okresného súdu Bratislava I v Bratislave bol nariadený návrat maloletých detí [REDAKOVANÉ] na územie a pod jurisdikciu krajiny ich obvyklého pobytu do Írska. Týmto rozhodnutím nebol upravený výkon rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. Tunajším súdom uznesením zo dňa 16. 5. 2011 sp. zn. 17P 6/2011 (správne má byť uznesením sp. zn. 15 P 58/2011 zo 17. mája 2011, pozn.) bolo nariadené predbežné opatrenie, ktorým maloleté deti [REDAKOVANÉ] boli dočasne zverené do osobnej starostlivosti matky a dočasne bola upravená vyživovacia povinnosť otca v nevyhnutnej miere voči maloletým deťom vychádzajúc z ust. § 76 a nasl. O. s. p.. Na vydanie predbežného opatrenia bol súd príslušný podľa ustanovení Nariadenia Rady (ES), číslo 2201/2003. Týmto predbežným opatrením boli upravené dočasné pomery maloletých detí z dôvodu nutnej potreby, až do konečného doriešenia úpravy výkonu

rodičovských práv a povinností, ktoré spadá do jurisdikcie krajiny ich obvyklého pobytu do Írska pred írskymi justičnými orgánmi (čl. 20 NR (ES)).

Vychádzajúc z uvedeného zisteného skutkového stavu súd dospel k záveru, že uznesením Okresného súdu Bratislava I v Bratislave, ktorým bol nariadený návrat maloletých detí do Írska nebola matke, ktorej boli v čase tohto nariadenia už predbežným opatrením, maloleté deti dočasne zverené do osobnej starostlivosti uložená žiadna povinnosť vo vzťahu k zabezpečeniu nariadeného návratu maloletých detí. Predmetným uznesením bol nariadený návrat detí bez určenia konkrétnej povinnosti matke pri zabezpečení tohto návratu a bez určenia lehoty, v ktorej by mala matka zabezpečiť tento návrat. Súd poukazuje na tú skutočnosť, že predmetné uznesenie vo výroku riešilo otázku jurisdikcie tejto veci, ďalej riešilo otázku povinnosti otca zabezpečiť po návrate maloletých detí do Írska matke a maloletým deťom ubytovanie a otázku výživného do právoplatného ukončenia konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností pred írskymi justičnými úradmi. Podľa názoru súdu, ak boli riešené tieto otázky v rozhodnutí mala byť vyriešená a uložená povinnosť matke alebo inej povinnej osobe zabezpečiť návrat detí a v akej lehote alebo termíne. Tieto náležitosti predmetné rozhodnutie o výkon ktorého oprávnený otec žiada v tomto konaní chýbajú a nie sú uvedené, preto súd musí konštatovať, že za takéhoto stavu nie je možné riadne vykonať a nariadiť výkon predmetného rozhodnutia Okresného súdu v Bratislave, pretože nemožno konštatovať, že z tohto uznesenia vyplýva, že povinnou v otázke zabezpečenia návratu maloletých detí je matka a nemožno konštatovať, že matka pri zabezpečení návratu maloletých detí sa dopustila porušenia nejakej konkrétnej povinnosti vyplývajúcej z predmetného rozhodnutia. Súd musel konštatovať, že v tomto rozhodnutí jej nebola uložená žiadna konkrétna povinnosť v súvislosti so zabezpečením návratu detí, a teda nemožno pristúpiť k nariadeniu výkonu rozhodnutia podľa § 273 ods. 1 alebo ods. 4 O. s. p.. Ako bolo uvedené vyššie neexistuje tiež žiadne právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, ktorým by bola uložená matke povinnosť odovzdať niekomu dieťa alebo, že by bolo dieťa zverené otcovi takýmto rozhodnutím.

Výkon rozhodnutia v tomto prípade je potrebné skúmať v kontexte širšej právnej úpravy vyplývajúcej jednak z nášho vnútroštátneho práva, podľa ktorého sa výkon realizuje, podľa Nariadenia Rady (ES č. 2201/2003) o súdnej právomoci a uznávaní a výkone

rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES č. 1347/2000). Podľa článku 60 písm. e Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 má toto nariadenie vo vzťahoch medzi členskými štátmi prednosť pred Haagskym dohovorom o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25.10.1980. I keď Haagsky dohovor, ani Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 neurčujú ako má znieť výrok rozhodnutia súdu o nariadení návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu je potrebné podľa názoru súdu v rozhodnutí o vrátení maloletého dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené určiť osobu oprávnenú a povinnú, aby bolo možné rozhodnutie o nariadení vrátenia dieťaťa vykonať. Výkon rozhodnutia môže byť nariadený len na základe titulu, ktorý je vykonateľný po každej stránke. Súd je povinný skúmať, či sú splnené zákonné predpoklady na vedenie výkonu rozhodnutia. V prípade, že nie je možné nariadiť výkon rozhodnutia z dôvodov ako sú uvedené vyššie, pretože z exekučného titulu nevyplýva osoba povinná ani určenie povinnosti takejto povinnej osobe, potom nemožno takýto exekučný titul vykonať a súd nemá inú možnosť iba takýto návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia zamietnuť, keďže v tomto prípade výkon rozhodnutia ešte nariadený nebol.“

Krajský súd v namietanom rozhodnutí, ktorým potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne, svoj právny záver odôvodnil takto:

„Odvolací súd na základe odvolania oprávneného preskúmal napadnuté uznesenie aj s konaním, ktoré mu predchádzalo... a dospel k záveru, že súd prvého stupňa rozhodol správne, ak zamietol návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadení návratu mal. detí do krajiny ich obvyklého pobytu. Konajúci súd sa vysporiadal s námietkami oprávneného uplatnenými v odvolaní, ktoré tvorili jeho obranu už v priebehu konania na súde prvého stupňa a oprávnený ani v priebehu odvolacieho konania neuviedol žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by mali za následok iné rozhodnutie o jeho návrhu na súdny výkon rozhodnutia. Odvolací súd po zohľadnení všetkých relevantných skutočností vo vzťahu k predmetu odvolacieho konania dospel k totožnému právnemu záveru ako súd prvého stupňa, že neboli splnené podmienky pre súdny výkon rozhodnutia o nariadení návratu mal. detí do krajiny ich obvyklého pobytu, pretože odňatie mal. detí povinnej podľa § 273a ods. 2 O. s. p. by bolo v rozpore s uznesením Okresného súdu Michalovce zo 16. 5. 2011

sp. zn. 17P/6/2011 (správne má byť sp. zn. 15 P 58/2011 zo 17. mája 2011, pozn.), ktorým boli mal. deti zverené do osobnej starostlivosti matky (v tomto konaní povinnej) a rovnako aj s exekučným titulom. Tým nebolo rozhodnuté, že by mal. deti nemali byť v starostlivosti povinnej a že by ich mala odovzdať oprávnenému, ale bolo vyslovené, že mal. deti sa majú vrátiť do krajiny ich obvyklého pobytu. Z uvedených dôvodov súd nemôže v rámci súdneho výkonu rozhodnutia nariadiť odňatie mal. detí povinnej podľa § 273a ods. 2 O. s. p., pretože žiadnym rozhodnutím nebolo vyslovené, že deti u nej nemajú byť, a že majú byť podľa rozhodnutia zverené resp. vrátené oprávnenému. Navyše, uznesením Okresného súdu Michalovce zo 16. 5. 2011 sp. zn. 17P/6/2011 boli mal. deti zverené do osobnej starostlivosti matky (v tomto konaní povinnej – pozn. odvolacieho súdu), ktoré je rozhodnutím o opatrovníckom práve, ktoré v sebe zahŕňa aj právo určiť deťom miesto pobytu. Súdna exekúcia môže byť nariadená len na základe titulu, ktorý je vykonateľný po stránke formálnej aj materiálnej. Exekučný titul, ktorý je predmetom súdneho výkonu rozhodnutia nie je vykonateľný, pretože výkon rozhodnutia spôsobom, ktorý je vyjadrený v § 273a O. s. p. – odobratím detí matke (povinnej) a ich odovzdaním otcovi (oprávnenému) – by bol v rozpore s právom priznaným matke (v tomto konaní povinnej – pozn. odvolacieho súdu) predbežným opatrením, ktorým jej boli mal. deti zverené do osobnej starostlivosti. Vzhľadom k tomu, že súd v rámci súdneho výkonu rozhodnutia o nariadení návratu mal. detí do krajiny ich obvyklého pobytu v zmysle § 273a ods. 1 O. s. p. neukladá pokuty, ale priamo pristupuje k odňatiu detí tomu z rodičov, u ktorého dieťa nemá byť a tento spôsob bol uznaný za nevykonateľný, odvolací súd potvrdil napadnuté uznesenie podľa § 219 ods. 1 O. s. p. ako vecne správne.“

Ako to vyplýva z odôvodnenia namietaného rozhodnutia krajského súdu, nadväzujúceho na dôvody rozhodnutia okresného súdu, konajúce súdy založili svoje zamietavé rozhodnutia na právnom závere o nevykonateľnosti výroku vykonávaného rozhodnutia, v ktorom matke maloletých detí (alebo inej povinnej osobe) nebola uložená žiadna konkrétna povinnosť v súvislosti so zabezpečením návratu maloletých detí a ani lehota na splnenie tejto povinnosti. Konajúce súdy ďalej konštatovali, že neboli splnené podmienky na súdny výkon rozhodnutia, pretože odňatie maloletých detí matke (povinnej)

podľa § 273a ods. 2 OSP by bolo v rozpore s uznesením okresného súdu sp. zn. 15 P 58/2011 zo 17. mája 2011, ktorým boli maloleté deti dočasne zverené do osobnej starostlivosti matky. Z uvedených dôvodov preto nebolo možné pristúpiť k nariadeniu výkonu rozhodnutia spôsobom podľa § 273a OSP, teda odobratím maloletých detí matke (povinne).

Podľa čl. 1 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná a svoje ďalšie medzinárodnoprávne záväzky.

Podľa čl. 7 ods. 2 druhej vety ústavy právne záväzné akty Európskych spoločností a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Podľa čl. 17 preambuly nariadenia rady v prípadoch neoprávneného premiestnenia dieťaťa sa má bez odkladu dosiahnuť návrat dieťaťa, a na tento účel by sa mal naďalej uplatňovať Haagsky dohovor z 25.10.1980 doplnený ustanoveniami tohto nariadenia, najmä čl. 11.

Podľa čl. 1 Haagskeho dohovoru cieľom tohto dohovoru je

a) zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované, a

b) zabezpečiť, aby opatrovnícke práva a práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch.

Podľa čl. 2 Haagskeho dohovoru zmluvné štáty prijímú všetky primerané opatrenia na zabezpečenie cieľov dohovoru na svojom území. Na tento účel použijú konania, ktoré zabezpečia čo najrýchlejšie skončenie vecí.

Podľa čl. 5 písm. a) Haagskeho dohovoru na účely tohto dohovoru „opatrovnícke právo“ zahŕňa práva týkajúce sa starostlivosti o osobu dieťaťa a najmä právo určiť miesto jeho pobytu.

Podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa čl. 3..., nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa. ...

Podľa § 251 ods. 1 OSP ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona; ak ide o rozhodnutie o výchove maloletých detí, návrh na súdny výkon rozhodnutia.

Podľa § 272 ods. 1 OSP súd je oprávnený nariadiť výkon rozhodnutia na základe

a) vykonateľného rozhodnutia súdu,

b) rozhodnutia cudzieho orgánu, cudzej verejnej listiny alebo dohody uzavretej v cudzine, ktoré sú vykonateľné v Slovenskej republike podľa osobitného predpisu.

Podľa odseku 3 citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku pred nariadením výkonu rozhodnutia podľa odseku 1 súd písomne vyzve povinného, ktorý sa odmieta podrobiť rozhodnutiu podľa odseku 1, aby sa rozhodnutiu podrobil. V tejto výzve upozorní tiež na následky neplnenia povinností ustanovených v rozhodnutí. ...

Podľa § 273a ods. 1 OSP ustanovenia § 272 a § 273 ods. 2 a 3 sa použijú primerane aj na výkon rozhodnutia vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.

Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku ak výzva podľa § 272 ods. 2 zostane bezvýsledná, súd vykoná v súčinnosti so štátnymi orgánmi odňatie dieťaťa tomu, u koho nemá byť, a zabezpečí jeho odovzdanie tomu, komu má byť podľa rozhodnutia vrátené alebo komu bolo podľa rozhodnutia zverené.

Predovšetkým je potrebné zdôrazniť osobitosť výkonu rozhodnutí o návrate dieťaťa, ktoré bolo na územie Slovenskej republiky neoprávnene premiestnené alebo je na jej území

neoprávnene zadržované. Tá spočíva v špecifickej povahe týchto rozhodnutí, ktoré sú vydávané slovenskými justičnými orgánmi na základe prameňov medzinárodného práva (Haagsky dohovor) a európskeho práva (nariadenie rady). Nútený výkon takéhoto rozhodnutia, i keď je upravený v rámci výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí (§ 272 a nasl. OSP), je špecifickým druhom výkonu rozhodnutia. Ide o výkon rozhodnutia podľa medzinárodnej zmluvy, kedy je potrebné prihliadať na účel Haagskeho dohovoru a nariadenia rady. Účelom nariadenia rady a Haagskeho dohovoru je prioritne ochrana práv dieťaťa a jeho okamžitý návrat do krajiny obvyklého pobytu (teda do pôsobnosti jeho zákonného sudcu), ako aj ochrana práv toho z rodičov, ktorému sa neoprávneným premiestnením dieťaťa porušili jeho opatrovnícke práva. Vzťah nariadenia rady k Haagskemu dohovoru je komplementárny, teda vo vzťahoch medzi členskými štátmi Európskej únie sa prednostne použije nariadenie rady pre rovnaký okruh otázok, ktoré rieši aj Haagsky dohovor (čl. 60 nariadenia rady).

Postulát o špecifickosti výkonu rozhodnutia o nariadení návratu akcentuje aj dôvodová správa k ustanoveniu § 273a OSP (účinnému od 1. januára 2002), ktorá odkazuje práve na rozhodnutia podľa Haagskeho dohovoru, pričom uvádza, že *„V týchto medzinárodných veciach je pri výkone rozhodnutia na jednej strane žiadúce dodržať obdobný postup ako pri výkone rozhodnutí o výchove detí, avšak súčasne je potrebné tento proces urýchliť a sprísniť. Vzhľadom na špecifickú situáciu sa ukladanie pokút v týchto prípadoch neodporúča a navrhuje sa mandatorne odňatie dieťaťa a vrátenie dieťaťa tomu, komu má byť podľa rozhodnutia vrátené...“*.

Pokiaľ ide o vymedzenie účastníkov konania o výkone rozhodnutia vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, platí všeobecná definícia účastníkov konania, teda sú nimi tí, o právach alebo povinnostiach ktorých sa má konať (§ 272 ods. 2 OSP). Širšie poňatie účastníka konania zdôvodňuje literatúra práve tým, že výkon rozhodnutia možno vykonať voči všetkým osobám, u ktorých sa dieťa nachádza (WINTEROVÁ, A. Civilní právo procesní. 5. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 603).

V súlade s princípom právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodovania je požiadavka, aby aj v rozhodnutí o nariadení návratu boli určené konkrétne práva a povinnosti účastníkov (pôvodného) konania súvisiace so zabezpečením návratu, ako aj lehota, v ktorej má dôjsť k ich splneniu. Ústavný súd však zároveň zastáva názor, že v prípade, ak vymedzenie týchto konkrétnych práv a povinností vo výroku rozhodnutia absentuje, je možné tento nedostatok preklenúť použitím ústavne konformného výkladu.

Ústavný súd sa vo svojej doterajšej judikatúre už priklonil k zásade prednosti ústavne konformného výkladu, ktorú uplatňuje aj v konaniach o návrhoch fyzických osôb alebo právnických osôb, pričom zdôrazňuje, že z tejto zásady „vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd“ (II. ÚS 148/06, m. m. napr. IV. ÚS 96/07).

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Priorizovanie formálnych požiadaviek vyplývajúcich z noriem bežného zákonodarstva (formálne poňatie právneho štátu) môže totiž v konkrétnych súdnych konaniach (alebo iných právom upravených konaniach pred orgánom verejnej moci) viesť k rozhodnutiam, ktoré budú v zjavnom rozpore s účelom a zmyslom príslušnej právnej úpravy a v konečnom dôsledku môžu v súdnych konaniach spôsobiť porušenie práva na spravodlivý proces.

Vychádzajúc z uvedeného, bolo povinnosťou konajúcich súdov vykladať výrok rozhodnutia o nariadení návratu materiálne, teda v kontexte jeho odôvodnenia, prihliadajúc pritom na účel a cieľ medzinárodnej zmluvy, na základe ktorej bolo toto rozhodnutie vydané, najmä ak samotný Haagsky dohovor ani nariadenie rady neurčujú, ako má znieť výrok rozhodnutia súdu o nariadení návratu maloletých detí. Vo výroku vykonávaného rozhodnutia sa vo všeobecnosti nariaďuje návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu bez určenia konkrétnych povinností účastníkov konania v súvislosti so zabezpečením tohto návratu. Z odôvodnenia vykonávaného rozhodnutia však jednoznačne vyplýva, kto neoprávnene maloleté deti premiestnil, u koho sa nachádzajú, a teda kto je povinný ich vrátiť (povinná osoba), ako aj to, koho opatrovnícke právo bolo neoprávneným premiestnením maloletých detí porušené, a teda kto je oprávnený ich prevziať (osoba oprávnená). Napokon o povinnej osobe nemal pochybnosť ani samotný okresný súd uskutočňujúci výkon rozhodnutia, ktorý 9. februára 2012 pred nariadením výkonu rozhodnutia vyzval matku maloletých detí ako povinnú na dobrovoľné splnenie rozhodnutia o nariadení návratu, poučil ju o jej povinnostiach a upozornil na následky nesplnenia povinností vyplývajúcich z tohto rozhodnutia.

Na základe uvedeného ústavný súd považuje záver konajúcich súdov o nevykonateľnosti výroku rozhodnutia o nariadení návratu za ústavne neudržateľný a za výsledok ústavne nekonformného výkladu relevantných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o výkone rozhodnutia, Haagskeho dohovoru a nariadenia rady popierajúceho účel a zmysel vo veci aplikovaných právnych noriem.

Ústavný súd považuje za svojvoľný a zjavne neodôvodnený aj právny záver krajského súdu, že výkon rozhodnutia spôsobom vyjadreným v § 273a OSP (odobratím maloletých detí matke – povinnej) nie je možný/je „nevykonateľný“, pretože by bol v rozpore s právom priznaným matke predbežným opatrením okresného súdu.

Podľa čl. 17 Haagskeho dohovoru skutočnosť, že v dožiadanom štáte bolo vydané alebo je uznateľné rozhodnutie o opatrovníckom práve, nie je dôvodom na odmietnutie

návratu dieťaťa podľa tohto dohovoru, ale justičné alebo správne orgány dožiadaného štátu môžu dôvody, ktoré viedli k vydaniu takéhoto rozhodnutia, vziať do úvahy pri postupe podľa dohovoru.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 15 P 58/2011 zo 17. mája 2011 o nariadení predbežného opatrenia, ktorým boli maloleté deti dočasne zverené do osobnej starostlivosti matke a sťažovateľovi bola uložená povinnosť prispievať na ich výživu v nevyhnutnej miere, vyplýva, že toto „predbežné opatrenie je dočasného charakteru a bolo nariadené... do doby právoplatného skončenia konania o návrhu otca na návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu“.

Uvedený záver krajského súdu o nevykonateľnosti exekučného titulu spôsobom podľa § 273a OSP z dôvodu existencie predbežného opatrenia, ktorého účinky pomínuli práve právoplatným skončením konania o nariadení návratu maloletých detí, teda právoplatnosťou rozhodnutia, ktoré je predmetom výkonu, sa preto podľa ústavného súdu nezakladá na relevantných dôvodoch.

Ústavný súd, sumarizujúc dosiaľ uvedené, dospel k záveru, že postup krajského súdu pri rozhodovaní vo veci sťažovateľa bol striktne formálny a ústavne neudržateľný, keď potvrdil zamietnutie návrhu sťažovateľa na súdny výkon rozhodnutia o nariadení návratu. Právny záver krajského súdu o nevykonateľnosti rozhodnutia o nariadení návratu spôsobom predpokladaným v ustanovení § 273a OSP nie je výsledkom ústavne konformného výkladu vo veci aplikovaných ustanovení a nezakladá sa na relevantných dôvodoch. Krajský súd v dôsledku príliš formalistického výkladu vo veci aplikovaných ustanovení, nerešpektujúc účel Haagskeho dohovoru a nariadenia rady, konal v zjavnom rozpore so svojou povinnosťou vyplývajúcou z čl. 152 ods. 4 ústavy, a to až do tej miery, že svoje rozhodnutie zaťažil prvkami arbitrárnosti a svojvôle. Ústavný súd preto vyslovil, že namietaným rozhodnutím krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 2 výroku nálezu).

II.2.2 K namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie (odsek 1). Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných (odsek 2).

Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre zdôraznil, že niektoré články ústavy a medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách neukladajú štátu a jeho orgánom iba povinnosť zdržať sa zásahov do garantovaných základných (ľudských) práv a slobôd, ale k tomu môže pristúpiť aj ich pozitívny záväzok zabezpečiť účinný rešpekt k nim – prijatie pozitívnych opatrení, dokonca aj v oblasti vzťahov medzi jednotlivcami (napr. II. ÚS 8/96, II. ÚS 47/97, I. ÚS 4/02).

Ústavný súd taktiež zdôraznil, že orgány štátu sú povinné zabezpečiť efektívnu ochranu práv garantovaných ústavou a príslušnými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách a že tejto ich povinnosti musí zodpovedať aj výklad a uplatňovanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 22/01, I. ÚS 4/02).

Z pohľadu dohovoru je zásahom do rodinného života, ktorý musí byť ospravedlnený podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru, už samotné právoplatné rozhodnutie o navrátení alebo nenavrátaní uneseného dieťaťa, pritom nie je potrebné, aby bolo takéto rozhodnutie vykonané [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) č. 14737/09 z 12. 7. 2011 vo veci Šneersone a Kampanella v. Taliansko].

Podľa judikatúry ESLP vo veciach medzinárodných únosov detí je potrebné záväzky štátu podľa čl. 8 dohovoru interpretovať vo svetle Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa (rozsudok ESLP č. 41615/07 zo 6. 7. 2010 vo veci Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko), a ak je to relevantné, taktiež v duchu nariadenia rady (rozsudok ESLP č. 6457/09 z 26. júla 2011 vo veci Shaw v. Maďarsko). Čo sa týka samotného výkonu rozhodnutia o navrátení, štát má pozitívny záväzok prijať všetky nevyhnutné kroky, ktoré možno rozumne vyžadovať k umožneniu výkonu rozsudku v oblasti rodinného práva (už citovaný rozsudok vo veci Shaw v. Maďarsko).

Keďže vo veci návrhu na nútený výkon rozhodnutia o nariadení návratu konajúci súd rozhodol arbitrárne, nerešpektujúc účel Haagskeho dohovoru a nariadenia rady, v rovine pozitívneho záväzku poskytnúť sťažovateľovi ochranu pred neoprávneným zásahom do jeho súkromného a rodinného života, svoju úlohu nesplnil. Ústavný súd preto vyslovil aj porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru namietaným uznesením krajského súdu (bod 2 výroku nálezu).

II.2.3 K namietanému porušeniu základných práv na ochranu rodičovstva a na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013

Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy (v znení účinnom do 31. augusta 2014) manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Ako už bolo uvedené, účelom samotného konania podľa Haagskeho dohovoru je okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve. Pojem „opatrovnícke právo“ v Haagskom dohovore a v nariadení rady (čl. 2 bod 9) zodpovedá v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky pojmu „rodičovské práva a povinnosti“.

V zmysle čl. 19 Haagskeho dohovoru rozhodnutie o návrate dieťaťa nemožno považovať za rozhodnutie o určení opatrovníckeho práva.

Je nesporné, že namietaným rozhodnutím nebolo rozhodnuté o opatrovníckom práve sťažovateľa, resp. o jeho rodičovských právach, či povinnostiach k maloletým deťom (starostlivosť o maloleté deti, úprava styku). Na druhej strane niet pochýb o tom, že neoprávneným premiestnením maloletých detí došlo k porušeniu opatrovníckeho práva sťažovateľa, ktorému je z tohto dôvodu znemožnený, resp. sťažený výkon jeho rodičovských práv. Keďže v dôsledku arbitrárneho rozhodnutia krajského súdu nedošlo k naplneniu účelu Haagskeho dohovoru výkonom rozhodnutia o nariadení návratu maloletých detí, a tým k obnoveniu porušeného opatrovníckeho práva sťažovateľa, došlo ním aj k zásahu do jeho rodičovských práv. Z tohto dôvodu ústavný súd rozhodol aj o porušení čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd konštatoval porušenie základných práv sťažovateľa zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, v zmysle § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde rozhodnutie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 3 výroku nálezu), v ktorom je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy v sume 4 000 € za každé dieťa, spolu v sume 8 000 €, s prihliadnutím na povahu a dôležitosť dotknutých práv. Priznanie finančného zadosťučinenia v požadovanej sume sťažovateľ odôvodnil tým, že „Samotné deklarovanie porušenia základných práv a slobôd ústavným súdom nemožno považovať v tomto prípade za dostatočné, pretože zásah do rodičovských práv sa už nedá napraviť ani odstrániť. Nemajetková ujma sťažovateľa spočíva v pocitoch neistoty a krivdy, ktoré boli vyvolané postupom súdov a ujmy spôsobenej absenciou kontaktu sťažovateľa so svojimi deťmi. Postupom súdov bola sťažovateľovi odňatá možnosť osobne sa stretávať so svojimi deťmi, starať sa o ne, vychovávať ich, tráviť s nimi voľné chvíle, čo je pre otca frustrujúce. Deti tak vyrastajú bez jeho vplyvu a vzájomnej lásky.

... Uvedené zadosťučinenie zohľadňuje duševnú ujmu, ktorú musí znášať sťažovateľ. Preto konanie súdov ako kompetentných štátnych orgánov, ktoré ochranu práv zaručených

ústavou a medzinárodným dohovorom môžu zabezpečiť, je pre sťažovateľa ujmu, ktorú ani ďalší priebeh konania nemôže napraviť. Nemajetková ujma sťažovateľa spočíva v pocitoch neistoty a krivdy, ktoré boli vyvolané postupom súdov, a pocit márnosti jeho snahy dovolať sa spravodlivosti je v súčasnosti nevyvrátiteľný.“.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02, I. ÚS 87/04). Hoci v tomto prípade došlo k zrušeniu rozhodnutia krajského súdu, táto skutočnosť nepostačuje na nápravu stavu, ktorý vznikol porušením označených práv sťažovateľa. Ústavný súd preto rozhodol aj o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia pre sťažovateľa.

Pri rozhodovaní o výške priznaného finančného zadosťučinenia mal ústavný súd na zreteli skutočnosť, že ústavne nekonformný postup krajského súdu sa dotkol jednej z najintímnejších oblastí života sťažovateľa – jeho rodinného súkromia, a v rámci neho vzťahu s maloletými deťmi.

Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ktorá podľa jeho názoru zohľadňuje predmet a charakter posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv a s tým spojenú nemajetkovú ujmu spôsobenú dlhodobou absenciou kontaktu sťažovateľa so svojimi maloletými deťmi, ktorú môže ďalší priebeh konania zvrátiť len čiastočne (bod 4 výroku nálezu). Zvyšnej časti uplatneného primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (bod 6 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Ivetou Kalinovou. Advokátka si uplatnila nárok na úhradu trov konania v celkovej sume 275,94 € (za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2013).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2013 je 130,16 € a hodnota režijného paušálu je 7,81 €.

Za dva úkony vykonané v roku 2013 tak priznal po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony po 7,81 €, čo spolu predstavuje sumu 275,94 € (bod 5 výroku nálezu).

Úhradu za písomné stanovisko k vyjadreniam okresného súdu a krajského súdu z 30. októbra 2014 a za doplnenie stanoviska z 1. februára 2014 ústavný súd nepriznal vzhľadom na skutočnosť, že si ju právna zástupkyňa sťažovateľa neuplatnila.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2015